

Rapport

Huurtarievenmonitor binnensport 2025

Huurtarieven van gemeentelijke
sporthallen, sportzalen en gymzalen

Huurtarievenmonitor binnensport 2025

Huurtarieven van gemeentelijke sporthallen,
sportzalen en gymzalen

Met ondersteuning van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Mulier Instituut

Peter van Eldert

Amilia Aarnink

Voor meer informatie kunt u contact
opnemen met het Mulier Instituut.

© **Mulier Instituut**

Utrecht, september 2026

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding:
auteur(s), de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder
toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Huurtarievenmonitor binnensport 2025

Kerncijfers	5
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Vraagstelling	7
1.4 Aanpak	8
2 Huurtarievenstelsels	10
2.1 Grondslag	10
2.2 Indexatie	11
2.3 Vormgeving	15
3 Huurtarieven in 2025	18
3.1 Hoogte typen huurtarieven	18
3.2 Verschillen tussen groepen gemeenten	19
4 Ontwikkeling huurtarieven	22
4.1 Ontwikkeling tussen 2021 en 2025	22
4.2 Verschillen tussen groepen gemeenten	25
5 Conclusie & reflectie	28
5.1 Conclusie	28
5.2 Reflectie	29
Bronnen	31
Bijlage 1 - Ontwikkeling huurtarieven 2021-2024	32

Huurtarievenmonitor binnensport 2025

Huurtarievenstelsels

- In 51 procent van de gemeenten (in 2025) zijn de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties in het verleden vastgesteld en is de oorspronkelijke onderbouwing van deze tarieven niet meer bekend (historisch gegroeid).
- 95 procent van de gemeenten actualiseert jaarlijks de huurtarieven aan de hand van indexatie.
- 52 procent van de gemeenten gebruikt de CPI voor indexatie van de huurtarieven. Daarnaast gebruikt 32 procent de gemeentelijke index, die vaak (deels) is afgeleid van de CPI.
- 52 procent van de gemeenten kiest voor de CPI een specifieke referentiemaand, terwijl 34 procent kijkt naar het jaarcijfer.
- Gemeenten hanteren voor gemeentelijke binnensportaccommodaties het vaakst een verenigingstarief (67-68%) en/of commercieel tarief (51-58%).
- 25 tot 29 procent van de gemeenten rekent voor alle gebruikers hetzelfde huurtarief.

Huurtarieven in 2025

- In 2025 was het gemiddelde verenigingstarief voor een gemeentelijke sporthal 46,05 euro per uur, voor een sportzaal 25,24 euro per uur en voor een gymzaal 14,67 euro per uur. Andere typen gebruikers betaalden gemiddeld meer, met name organisaties met een winstoogmerk.
- In gemeenten die geen onderscheid maken naar type gebruiker, betaalden sportverenigingen gemiddeld meer dan sportverenigingen in gemeenten met een specifiek verenigingstarief.
- Gemeenten met een hogere mate van stedelijkheid hanteerden gemiddeld hogere verenigings- en commerciële tarieven.
- Beide typen tarieven waren ook hoger wanneer de gemeente de exploitatie had uitbesteed.

Ontwikkeling tussen 2024 en 2025

- Tussen 2024 en 2025 stegen het gemiddelde verenigings- en commerciële tarief voor gemeentelijke sporthallen met respectievelijk 3,2 en 3,3 procent, voor sportzalen met 2,8 en 3,2 procent en voor gymzalen met 3,2 en 3,4 procent.
- De ontwikkeling van de huurtarieven voor de binnensport lijkt tussen 2024 en 2025 gelijk te lopen met de inflatie in die periode.

Inleiding

In deze monitor volgen we de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties. In dit eerste hoofdstuk schetsen we de aanleiding, doelstelling, vraagstelling en aanpak van het onderzoek.

1.1 Aanleiding

Gemeenten besteden het merendeel van het gemeentelijke sportbudget aan sportaccommodaties (Van Eldert, 2026). Met deze bestedingen realiseren en onderhouden ze gemeentelijke sportaccommodaties, die ze beschikbaar stellen aan onder andere sportverenigingen. Tegenover deze gemeentelijke sportuitgaven staan de huurtarieven die gemeenten rekenen voor de verhuur van de sportaccommodaties.

Rondom de huurtarieven hangt voor gemeenten een spanningsveld tussen financieel gezonde exploitatie en de betaalbaarheid van de sport. Met hogere huurtarieven kunnen gemeenten een groter deel van de investeringen in sportaccommodaties compenseren. Maar ze zorgen ook voor hogere huurlasten voor sportaanbieders, die kunnen doorwerken op de contributies die de sporters betalen, en daarmee de betaalbaarheid van sport negatief beïnvloeden.

Het is dus van belang zicht te houden op de ontwikkelingen in de huurtarieven. Daarom volgt het Mulier Instituut deze ontwikkelingen sinds 2021 met een landelijke huurtarievenmonitor. We rapporteren de resultaten uit de landelijke huurtarievenmonitor apart voor binnen- en buitensportaccommodaties.

In deze rapportage gaan we in op de binnensportaccommodaties. Dit is de vijfde keer dat we over huurtarieven van gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen rapporteren.

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om de huurtarieven die gemeenten en exploitanten hanteren voor het gebruik van de gemeentelijke binnensportaccommodaties¹ jaarlijks eenduidig in kaart te brengen en deze door de tijd te vergelijken. We focussen hierbij op de sporthallen, sportzalen en gymzalen, die gebruikt (kunnen) worden voor meerdere zaalsporten en het bewegingsonderwijs. Andere binnensportaccommodaties, zoals turnhallen, atletiekhallen en danszalen, vallen daarmee buiten deze focus.

1.3 Vraagstelling

We beantwoorden in dit onderzoek de volgende drie vragen:

¹ Gemeentelijke binnensportaccommodaties zijn binnensportaccommodaties waarvan de gemeente eigenaar is. De exploitatie kan bij de gemeente zelf of een andere exploitant liggen.

Hoe geven gemeenten en exploitanten vorm aan de huurtarievenstelsels voor gemeentelijke binnensportaccommodaties?

Hoe hoog waren de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties in 2025?

Hoe hebben de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties zich ontwikkeld sinds 2021?

1.4 Aanpak

Registratie huurtarieven

We registreren de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties aan de hand van deskresearch. Hiervoor gebruiken we huurtarievenoverzichten die gemeenten beschikbaar stellen. Gemeenten publiceren deze overzichten vaak op hun website of verwijzen door naar de exploitant die sportaccommodaties namens hen verhuurt. In aanvulling hierop vragen we gemeenten via het panel van de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) of ze beschikken over tarievenoverzichten en bereid zijn deze te delen.

Peildatum

We hanteren 1 september als peildatum. Dat wil zeggen dat we elk jaar de huurtarieven registreren die vanaf 1 september gelden. De dataverzameling vindt vervolgens tussen 1 september en 31 december plaats. De resultaten in deze rapportage hebben betrekking op de huurtarieven die golden voor het kalenderjaar 2025 of het seizoen 2025/2026 (rapportagejaar 2025).

Kale huurtarieven

In dit onderzoek focussen we zoveel mogelijk op het 'kale' huurtarief. We kijken dus alleen naar het huurtarief dat een gebruiker voor de sportaccommodatie zelf betaalt. Eventuele randzaken of -voorzieningen, zoals schoonmaakkosten of kleedkamers, laten we buiten beschouwing.

Hetzelfde geldt voor aanvullende subsidies die sommige gemeenten verstrekken aan sportverenigingen ter compensatie van relatief hoge of kostendekkende huurtarieven. We zien in andere onderzoeken dat dit vooral speelt bij de verhuur van buitensportaccommodaties en minder bij binnensportaccommodaties.

Wijzigingen ten opzichte van vorige peilingen

In de dataverzameling komt het voor dat we huurtarieven vinden uit eerdere jaren. Soms zijn dit huurtarieven die we in vorige peilingen van de huurtarievenmonitor niet vonden. Deze aanvullende huurtarieven voegen we toe aan de databestanden

uit de vorige peilingen en nemen we mee in de analyse van de ontwikkeling van de huurtarieven. Hierdoor wijken cijfers over 2021 tot en met 2024 licht af van de gepresenteerde cijfers in de vorige peilingen.

Steekproef en weging

We focussen op de drie meest voorkomende typen binnensportaccommodaties in Nederland: sporthallen, sportzalen en gymzalen. In [tabel 1.1](#) laten we zien van hoeveel gemeenten we de huurtarieven voor deze accommodaties hebben geregistreerd voor het jaar 2025. In de analyse wegen we de resultaten vervolgens naar stedelijkheid om een representatief beeld van Nederland te schetsen.

Tabel 1.1
Gemeenten waarvan het huurtarief voor een gemeentelijke sporthal, sportzaal en/of gymzaal is geregistreerd in 2025

	Aantal gemeenten (in absolute aantallen)	Percentage van het totaal (in procenten)
Totaal aantal gemeenten	342	100
<i>Aantal gemeenten waarvan tarief voor hal of zaal is geregistreerd</i>		
Sporthal	184	54
Sportzaal	117	34
Gymzaal	171	50
Sporthal, sportzaal én gymzaal	98	29

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2025.

Achtergrondinformatie huurtarievenstelsels

In deze rapportage presenteren we ook algemene achtergrondinformatie over huurtarievenstelsels. Hiervoor gebruiken we resultaten uit een peiling onder gemeenteambtenaren sport via het panel van de VSG uit november 2025. Van de 342 gemeenten in Nederland vulden 122 de vragenlijst volledig in. De resultaten hebben we vervolgens naar stedelijkheid gewogen, om een zo representatief mogelijk beeld van alle Nederlandse gemeenten te geven.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we hoe huurtarievenstelsels tot stand komen en op welke manier gemeenten en exploitanten deze vormgeven. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 in op de huurtarieven voor binnensportaccommodaties in 2025. In hoofdstuk 4 laten we de ontwikkeling van de huurtarieven voor binnensportaccommodaties tussen 2021 en 2025 zien. In hoofdstuk 5 staat de conclusie.

Huurtarievenstelsels

In dit hoofdstuk gaan we in op huurtarievenstelsels. We beschrijven de grondslag van deze stelsels, hoe gemeenten de tarieven in de stelsels periodiek aanpassen en hoe ze deze vormgeven.

2.1 Grondslag

Grondslag huurtarievenstelsels

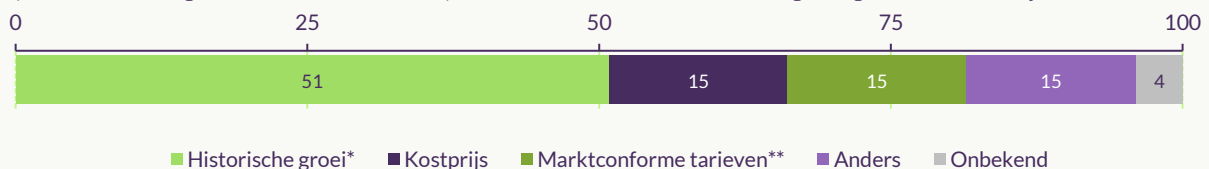
In 51 procent van de gemeenten (**figuur 2.1**) zijn de huurtarieven die gemeenten hanteren voor de verhuur van gemeentelijke binnensportaccommodaties in het verleden vastgesteld en is de oorspronkelijke onderbouwing van deze tarieven niet meer bekend. De huurtarieven die toendertijd zijn vastgesteld, worden nog steeds gehanteerd en zijn daarna alleen aangepast door indexatie. Deze grondslag wordt ook wel 'historische groei' genoemd.

Verder bepaalt 15 procent van de gemeenten de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties op basis van een dekkingspercentage van de kostprijs en 15 procent doet dit aan de hand van marktconforme tarieven.²

Figuur 2.1

Grondslag tarievenstelsel bij verhuur van gemeentelijke binnensportaccommodaties in 2025, volgens sportambtenaren

(in procenten van gemeenten die binnensportaccommodaties verhuren, gewogen naar stedelijkheid, n=100)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, november 2025.

* Bij historische groei zijn de huurtarieven in het verleden vastgesteld en is de oorspronkelijke onderbouwing van deze tarieven niet meer bekend.

** Bijvoorbeeld n.a.v. een benchmark.

Bij gemeentelijke buitensportaccommodaties (55%) zijn de huurtarieven ook voor ongeveer de helft van de gemeenten historisch gegroeid (Van Eldert, Aarnink, & Van der Heijden, 2026). Verder valt op dat gemeenten voor buitensportaccommodaties (26%) vaker de kostprijs als grondslag gebruiken. Mogelijk komt dit doordat gemeenten de kosten voor buitensportaccommodaties vaak vastleggen in meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's), waardoor de kostprijs makkelijker te berekenen is dan voor binnensportaccommodaties.

² Bijvoorbeeld naar aanleiding van een benchmark.

Wet Markt en Overheid en algemeen-belangbesluit

Gemeenten moeten zich bij het aanbieden van economische producten en diensten houden aan de Wet Markt en Overheid. Hierbij is het van belang dat marktpartijen die vergelijkbare producten en diensten aanbieden, kunnen concurreren met de gemeente. Dit geldt ook voor het beheer en de exploitatie van sportvoorzieningen (Vereniging Sport en Gemeenten, z.d.).

Een gemeente moet binnen de Wet Markt en Overheid voldoen aan vier gedragsregels. De belangrijkste is dat ze hun producten en diensten niet onder de kostprijs mogen aanbieden. Voor sportvoorzieningen wil dat zeggen dat de huurprijs de kosten voor het beheer en de exploitatie moet dekken.

Gemeenten kunnen hierop een uitzondering maken via een algemeen-belangbesluit. Daarmee stellen ze dat de exploitatie van sportvoorzieningen een economische activiteit is die plaatsvindt in het algemeen belang (Vereniging Sport en Gemeenten, z.d.).

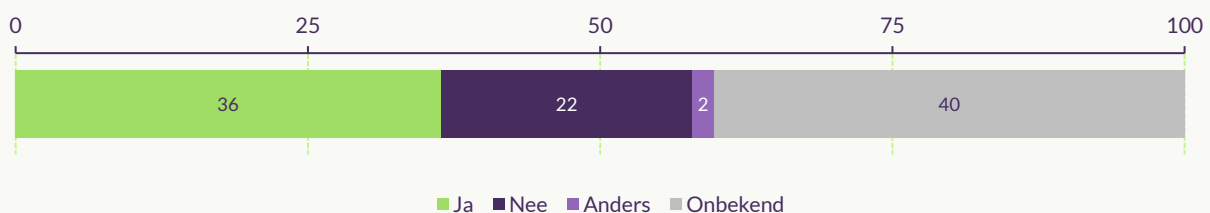
Tegelijkertijd betekent dit niet per definitie dat alle gebruikers van sportaccommodaties gelijk worden behandeld. Gemeenten kunnen binnen een algemeen-belangbesluit onderscheid maken tussen bijvoorbeeld sportverenigingen met een maatschappelijk karakter en commerciële partijen. Op basis daarvan kunnen gemeenten het gebruik van sportvoorzieningen gericht subsidiëren en onder de kostprijs beschikbaar stellen aan sportverenigingen.

36 procent van de gemeenten (in 2025; [figuur 2.2](#)) heeft zo'n algemeen-belangbesluit vastgesteld voor de verhuur van gemeentelijke sportaccommodaties. Daarnaast geeft 40 procent aan dit niet zeker te weten.

Figuur 2.2

Heeft de gemeente een algemeen-belangbesluit vastgesteld voor de verhuur van gemeentelijke sportaccommodaties, volgens sportambtenaren in 2025

(in procenten van gemeenten die gemeentelijke sportaccommodaties verhuren, gewogen naar stedelijkheid, n=101)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, november 2025.

2.2 Indexatie

Periodieke aanpassing

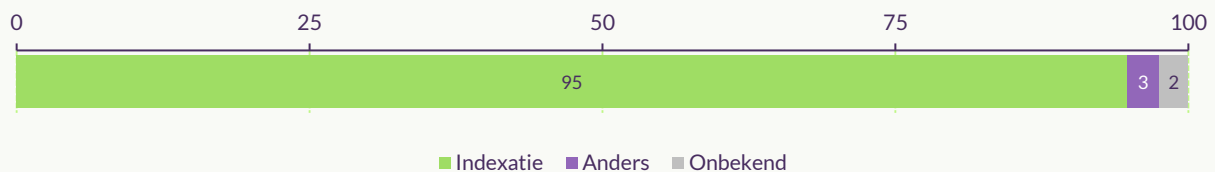
Nadat gemeenten een huurtariefstelsel voor gemeentelijke binnensportaccommodaties hebben opgesteld, actualiseren ze de huurtarieven in

dit stelsel periodiek. Nagenoeg alle gemeenten (95%; [figuur 2.3](#)) doen dit door de huurtarieven te indexeren.³ Voor gemeentelijke buitensportaccommodaties (93%) zien we een vergelijkbaar beeld (Van Eldert, Aarnink, & Van der Heijden, 2026).

Figuur 2.3

Manier waarop gemeenten in een normaal jaar* de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties aanpassen, volgens sportambtenaren in 2025

(in procenten van gemeenten die binnensportaccommodaties verhuren, gewogen naar stedelijkheid, n=98)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, november 2025.

* In een jaar zonder onvoorziene omstandigheden, zoals de corona- of energiecrisis.

Indexeringsmethode

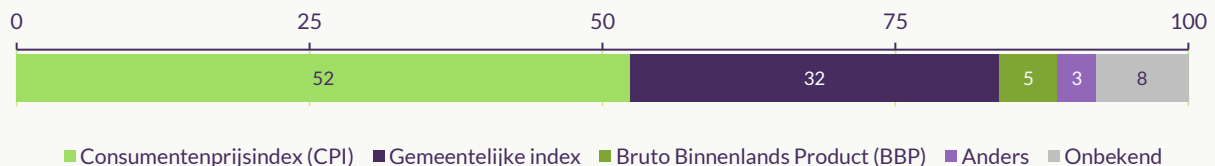
Voor de indexatie van de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties gebruiken gemeenten verschillende indexeringmethoden. 52 procent van de gemeenten ([figuur 2.4](#)) gebruikt hiervoor de consumentenprijsindex (CPI).⁴ Deze CPI is een indexcijfer dat het prijsverloop weergeeft van een pakket goederen en diensten zoals Nederlandse huishoudens dit gemiddeld aanschaffen (CBS, z.d.). Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gebruikt de CPI om de ontwikkeling van de inflatie weer te geven.

Daarnaast gebruikt 32 procent van de gemeenten ([figuur 2.4](#)) de eigen gemeentelijke index voor de indexatie van de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties. Deze index is vaak (deels) afgeleid van de CPI.

Figuur 2.4

Indexeringsmethode die gemeenten gebruiken voor de indexatie van de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties, volgens sportambtenaren in 2025

(in procenten van gemeenten die jaarlijks binnensporttarieven indexeren, n=93)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, november 2025.

³ Met een indexatie pas je de prijs aan met een indexcijfer, vaak gerelateerd aan de inflatie, zodat het reële bedrag gelijk blijft.

⁴ Ook voor gemeentelijke buitensportaccommodaties (44%) is dit de vaakst gebruikte indexeringsmethode (Van Eldert, Aarnink, & Van der Heijden, 2026).

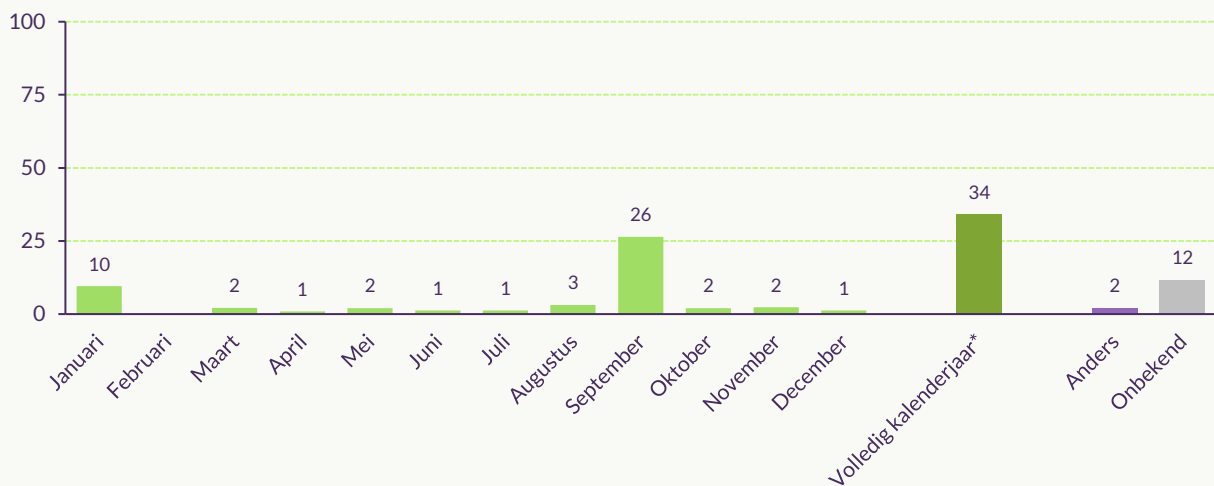
Referentieperiode

De hoogte van de CPI is afhankelijk van de referentieperiode die de gemeente gebruikt. Hierbij maken gemeenten verschillende keuzes. 52 procent ([figuur 2.5](#)) kiest voor indexatie aan de hand van de CPI voor een specifieke referentiemaand. Gemeenten kiezen daarbij het vaakst voor september (26%) of januari (10%). Daarnaast kiest 34 procent van de gemeenten geen specifieke maand: zij kijken naar het jaarcijfer van de CPI.⁵

Figuur 2.5

Referentieperiode die gemeenten aanhouden voor de indexatie van de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties, volgens sportambtenaren in 2025

(in procenten van gemeenten die jaarlijks binnensporttarieven indexeren, n=93)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, november 2025.

* De CPI over een volledig kalenderjaar berekent het CBS als het gemiddelde van de indexcijfers van de twaalf maanden van dat jaar. Dit jaarcijfer maken ze aan het einde van het jaar bekend.

Inflatie

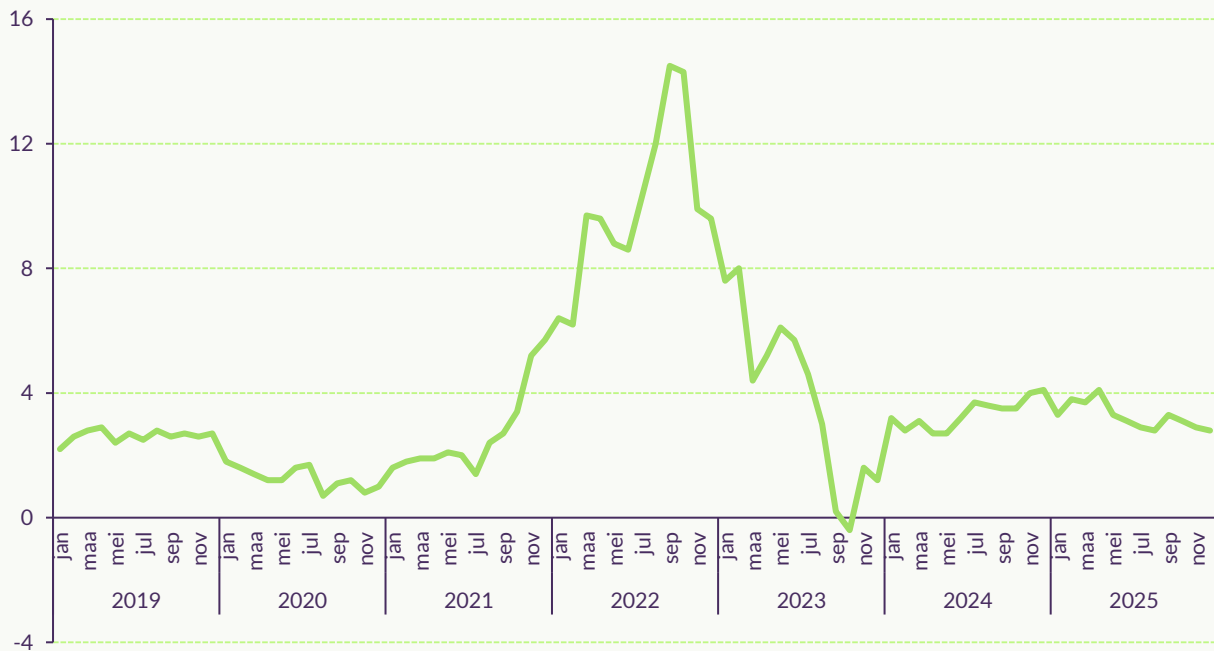
De verschillende keuzes voor een referentieperiode kunnen zorgen voor verschillen in de ontwikkeling van de huurtarieven. Zeker in een jaar als 2022, waarin in de CPI sterk fluctueerde ([figuur 2.6](#)). In 2025 was de CPI een stuk stabiel, met minimaal 2,8 procent en maximaal 4,1 procent (vergelijkbaar met het beeld in 2024).

⁵ Voor gemeentelijke buitensportaccommodaties zien we een vergelijkbaar beeld (Van Eldert, Aarnink, & Van der Heijden, 2026).

Figuur 2.6

Ontwikkeling Consumentenprijsindex (CPI) 2019-2025

(procentuele verandering CPI t.o.v. dezelfde periode een jaar eerder)

Bron: CBS Statline, 2026. Bewerking: Mulier Instituut.

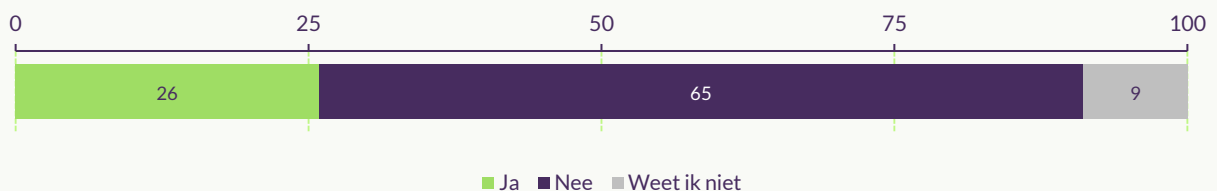
Afwijken van geplande indexatie

Soms wijken gemeenten af van de geplande indexatie. Tussen 2022 en 2025 deed 26 procent van de gemeenten ([figuur 2.7](#)) dit minstens één keer. Dit had volgens deze gemeenten vooral te maken met de hoge energieprijzen en inflatie in deze periode of een herziening van de huurtarieven.

Figuur 2.7

Week de gemeente tussen 2022 en 2025 af van de geplande indexatie van de huurtarieven voor gemeentelijke sportaccommodaties?

(in procenten van gemeenten die jaarlijks indexeren, gewogen naar stedelijkheid, n=99)

Bron: Mulier Instituut/Vereniging Sport en Gemeenten (VSG), VSG-panel, november 2025.

2.3 Vormgeving

Verschillen tussen gemeenten

Gemeenten en exploitanten van gemeentelijke sportaccommodaties geven het huurtariefstelsel voor gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen verschillend vorm. Grofweg samengevat verschillen de tariefstelsels van gemeenten op vijf onderdelen. In [tabel 2.1](#) beschrijven we deze onderdelen.

Tabel 2.1
Onderdelen waarop huurtariefstelsels van gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen tussen gemeenten verschillen

Onderdeel Omschrijving		Voorbeelden
Deel	Voor welk deel van de voorziening geldt het tarief?	Hele hal/zaal, halve hal/zaal, 1/3 hal
Eenheid	Hoe lang of hoe vaak mag de voorziening gebruikt worden voor het tarief?	Uurtarief, dagtarief, jaartarief
Huurder	Voor wie geldt het tarief?	Verenigingstarief, commercieel tarief
Moment	Op welke momenten geldt het tarief?	Week- en weekendtarief, dag- en avondtarief
Periode	In welke periode geldt het tarief?	Per kalenderjaar, per seizoen, zomer- en wintertarief

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2025.

De meeste verschillen zien we bij het onderdeel huurder. Voor sporthallen heeft 65 procent van de gemeenten in 2025⁶ verschillende tarieven voor minstens twee typen huurders ([figuur 2.8](#)). Voor sportzalen en gymzalen ligt dit percentage op respectievelijk 66 en 63 procent. Enkele gemeenten hanteren zelfs voor acht typen huurders een verschillend tarief.

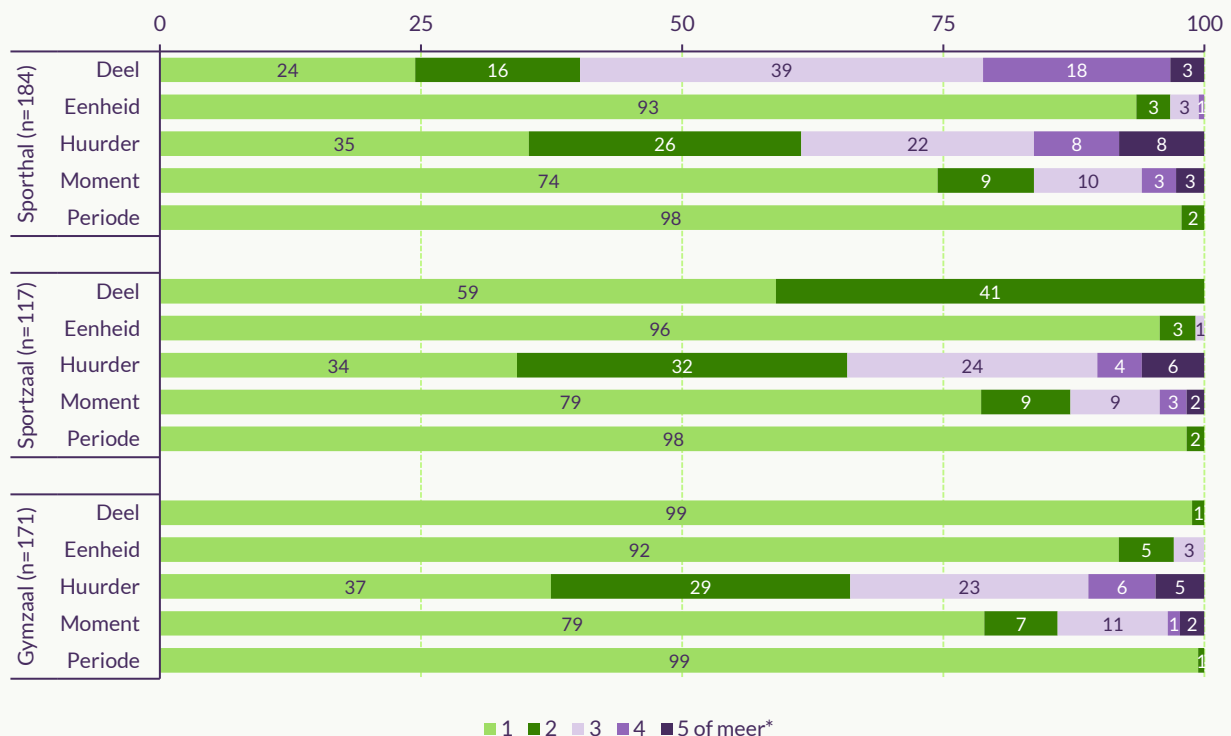
Verder hanteert 76 procent van de gemeenten verschillende tarieven voor de verhuur van delen van sporthallen ([figuur 2.8](#)). De overige 24 procent verhuurt alleen een volledige sporthal. De differentiatie op het deel van de accommodatie komt bij sportzalen (41%) een stuk minder en bij gymzalen (1%) nauwelijks voor. Gymzalen zijn, vanwege de kleinere afmetingen, moeilijk te scheiden in losse delen en bij sportzalen kan het ontbreken van een scheidingswand een reden zijn om deze niet per deel te verhuren.

⁶ In 2023 (Van Eldert & Hollander, 2024) en 2024 (Van Eldert, Hollander, & Hertogs, 2025) zagen we een vergelijkbaar beeld.

Figuur 2.8

Aantal verschillende categorieën per onderdeel in het tarievenstelsel voor gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen in 2025

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2025.

* Met een maximum van acht.

Afbakening typen tarieven voor monitoring

Om de huurtarieven tussen gemeenten te kunnen vergelijken brengen we afbakeningen aan. We nemen alleen de huurtarieven mee die gelden voor de verhuur van een hele sporthal, sportzaal of gymzaal. Daarnaast focussen we op de uurtarieven voor deze sportaccommodaties. Tot slot vatten we de huurtarieven samen aan de hand van de onderdelen huurder en moment.

Met deze afbakeningen komen we op vijf typen tarieven:

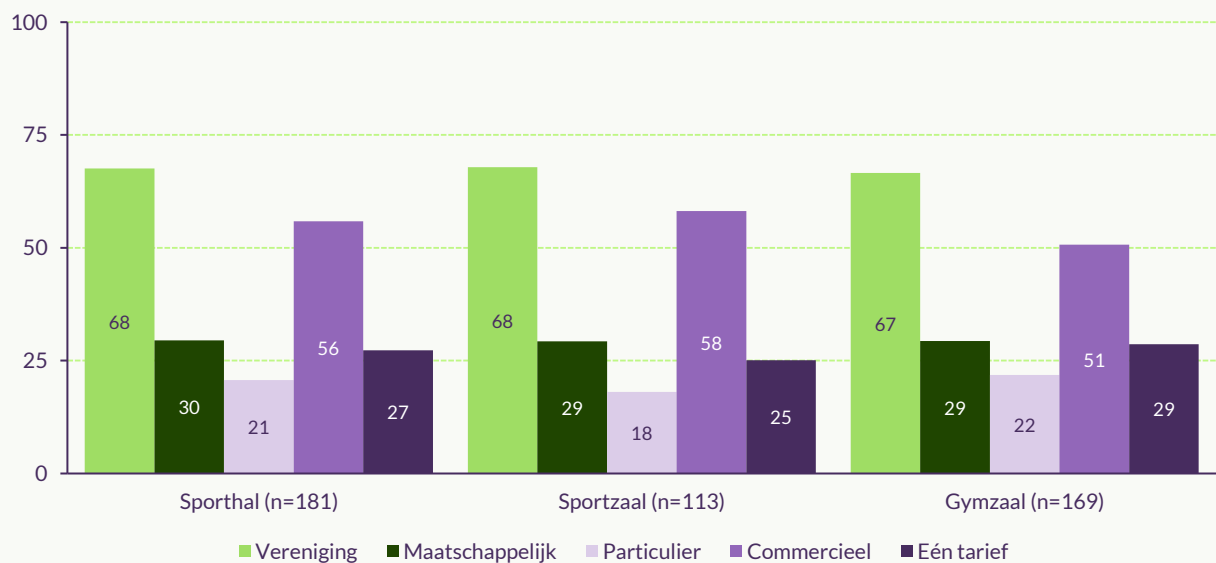
- **verenigingstarief:** geldt voor plaatselijke sportverenigingen – zij zijn doorgaans de vaste gebruikers, die doordeweeks in de avond gebruik maken van de sportaccommodaties;
- **maatschappelijk tarief:** geldt voor organisaties zonder winstoogmerk, exclusief de sportverenigingen;
- **particulier tarief:** geldt voor de verhuur aan individuen, bijvoorbeeld voor kinderfeestjes;
- **commercieel tarief:** geldt voor organisaties met winstoogmerk;

- **één tarief voor alle gebruikers:** bij dit type tarief maakt de gemeente of exploitant geen onderscheid naar type huurder en betalen alle gebruikers hetzelfde tarief.

Vaak hanteren gemeenten of exploitanten twee of drie van deze tarieftypen. Tenzij ze geen onderscheid maken naar type huurder en één tarief hanteren voor alle gebruikers.

Gemeenten hanteren het vaakst een verenigings- (67-68%; [figuur 2.9](#)) en/of een commercieel tarief (51-58%) in het tarievenstelsel voor gemeentelijke binnensportaccommodaties.⁷ 27 procent van de gemeenten maakt voor sporthallen geen onderscheid naar type huurder en rekent voor alle gebruikers hetzelfde huurtarief. Voor sportzalen en gymzalen doet respectievelijk 25 en 29 procent van de gemeenten dit.

Figuur 2.9
Gebruik van de verschillende tarieftypen door gemeenten in het tarievenstelsel voor gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen in 2025
(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2025.

⁷ In 2023 (Van Eldert & Hollander, 2024) en 2024 (Van Eldert, Hollander, & Hertogs, 2025) zagen we een vergelijkbaar beeld.

Huurtarieven in 2025

In dit hoofdstuk laten we zien hoe hoog de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties in 2025 waren. Daarbij kijken we ook naar de verschillen tussen gemeenten.

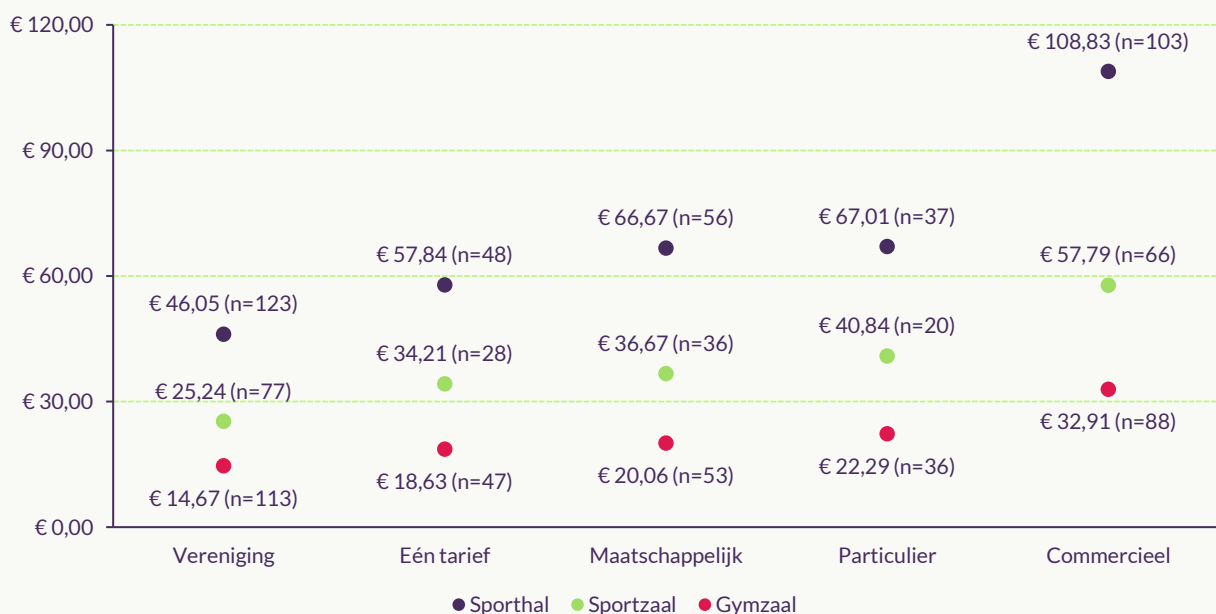
3.1 Hoogte typen huurtarieven

In gemeenten die in het huurtariefstelsel onderscheid maken naar type huurder, betaalden sportverenigingen in 2025 voor alle typen gemeentelijke binnensportaccommodaties het laagste gemiddelde huurtarief ([figuur 3.1](#)). Voor een sporthal betaalden ze gemiddeld 46,05 euro per uur, voor sportzalen en gymzalen gemiddeld respectievelijk 25,24 en 14,67 euro per uur. Andere typen gebruikers betaalden gemiddeld meer, met name organisaties met een winstoogmerk.

Figuur 3.1

Gemiddeld uurtarief in 2025 voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal, naar type tarief

(in euro's per uur, gewogen naar stedelijkheid)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2025.

Sportverenigingen in gemeenten die geen onderscheid maken naar type gebruiker, betaalden in 2025 gemiddeld meer voor de huur van een binnensportaccommodatie dan in gemeenten met een specifiek verenigingstarief ([figuur 3.1](#)). Het gemiddelde huurtarief voor alle gebruikers was in 2025 wel lager dan het gemiddelde maatschappelijke, particuliere en commerciële tarief.

Het gemiddelde huurtarief voor sporthallen is voor alle tarieftypen hoger dan dat voor sportzalen ([figuur 3.1](#)). Het absolute verschil tussen tarieven voor sporthallen en sportzalen is niet bij alle tarieftypen hetzelfde. Met name bij de commerciële tarieven is het verschil tussen sporthallen en sportzalen relatief groot.

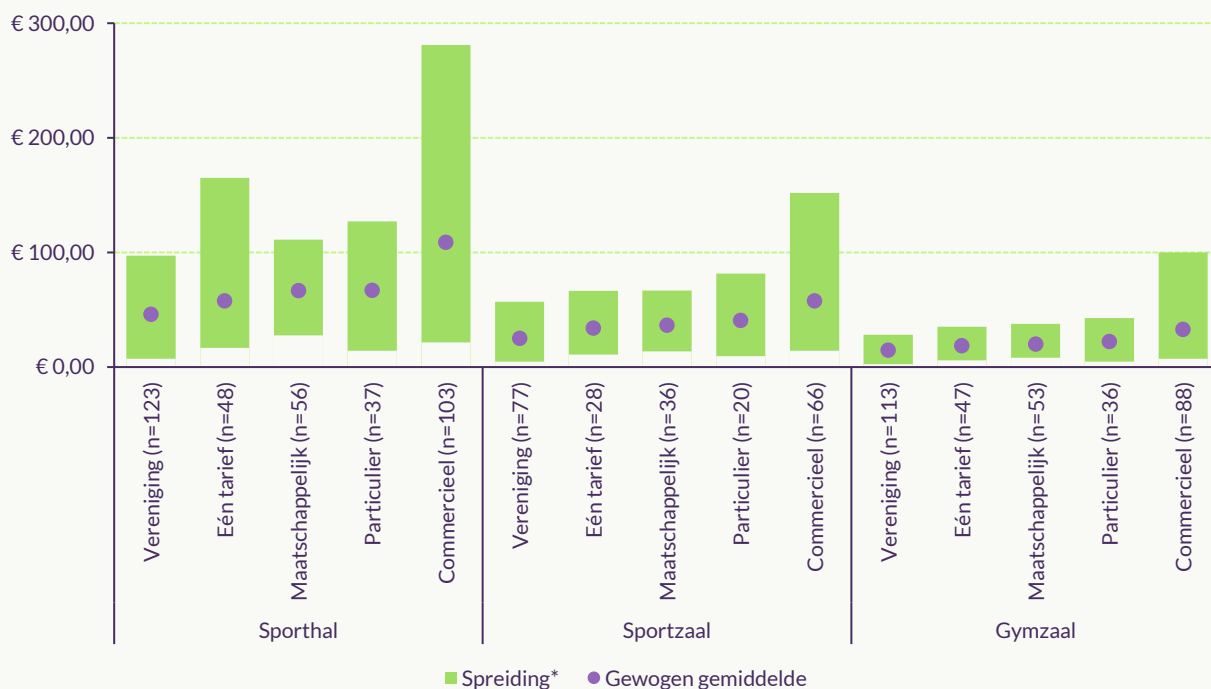
Voor sportzalen ligt het gemiddelde huurtarief hoger dan voor gymzalen. Ook dit verschil komt voor alle tarieftypen naar voren en is het grootst bij de commerciële tarieven.⁸

3.2 Verschillen tussen groepen gemeenten

Spreiding huurtarieven

Voor gemeentelijke binnensportaccommodaties zien we spreiding – het verschil tussen het minimale en het maximale tarief – rondom de gemiddelde huurtarieven ([figuur 3.2](#)). Met name rondom de commerciële tarieven is de spreiding aanzienlijk. Voor sporthallen lagen het minimale en maximale commerciële uurtarief in 2025 bijvoorbeeld 259,45 euro uit elkaar.

Figuur 3.2
Spreiding* rondom het (gewogen) gemiddelde uurtarief in 2025 voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal, naar type tarief
 (in euro's per uur, gewogen naar stedelijkheid)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2025.

* Het verschil tussen het minimale en het maximale tarief.

⁸ De verschillen in de huurtarieven tussen de binnensportaccommodaties zijn niet verrassend. Ze liggen in lijn met de verhouding tussen de afmetingen van de accommodaties. Sporthallen zijn groter dan sportzalen, en sportzalen zijn groter dan gymzalen, wat een hoger huurtarief rechtvaardigt.

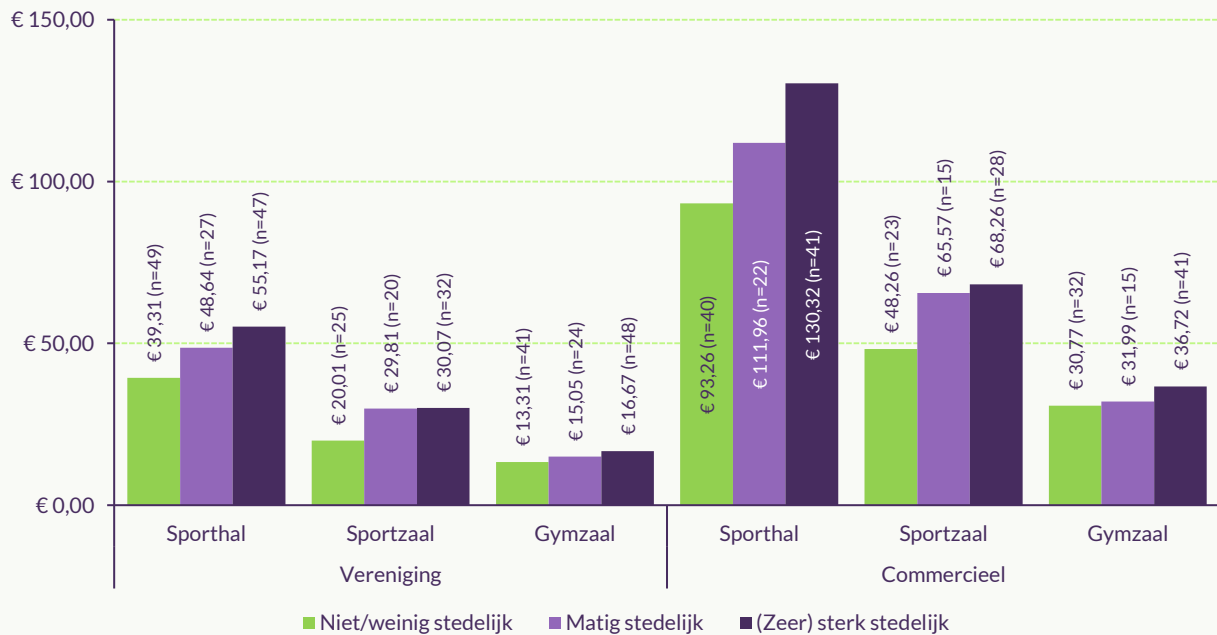
Verschillen naar stedelijkheid

In 2025 was het gemiddelde huurtarief voor gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen hoger in sterk verstedelijkte gemeenten ([figuur 3.3](#)).⁹ Dit geldt zowel voor het verenigingsstarief als voor het commerciële tarief.

Figuur 3.3

Gemiddeld uurtarief in 2025 voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal, naar stedelijkheid en type tarief

(in euro's per uur, gewogen naar stedelijkheid)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2025.

Verschillen naar type exploitant

In Nederland wordt de helft van de gemeentelijke sporthallen en gymzalen door de gemeente zelf geëxploiteerd (Van Eldert & Hertogs, 2024). Dit geldt voor ongeveer twee op de vijf sportzalen (41%). Andere partijen, zoals sportbedrijven of exploitatiestichtingen, exploiteren het overige deel in opdracht van de gemeente.

Bij gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen was in 2025 het gemiddelde verenigingsstarief en commerciële tarief hoger wanneer een andere partij dan de gemeente verantwoordelijk is voor de exploitatie ([figuur 3.4](#)).¹⁰ Daarbij zijn de verschillen voor sporthallen en sportzalen het grootst. De gemiddelde verenigingsstarieven voor deze binnensportaccommodaties lagen respectievelijk 6,66 euro en 6,68 euro hoger bij exploitatie door een andere partij dan de

⁹ In 2023 (Van Eldert & Hollander, 2024) en 2024 (Van Eldert, Hollander, & Hertogs, 2025) zagen we een vergelijkbaar beeld.

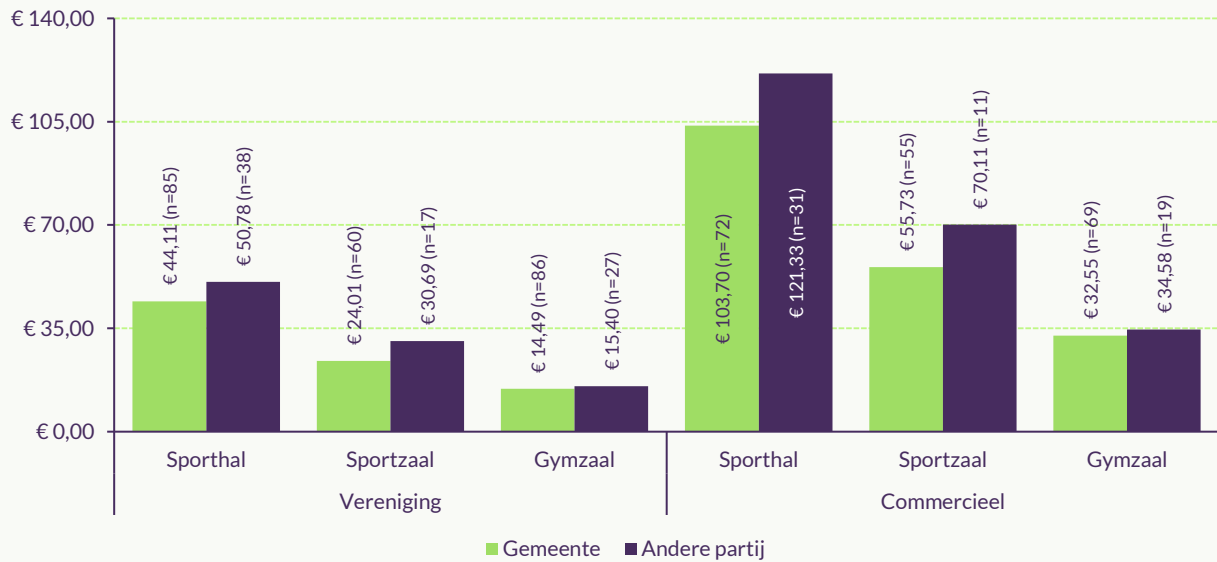
¹⁰ In 2023 (Van Eldert & Hollander, 2024) en 2024 (Van Eldert, Hollander, & Hertogs, 2025) zagen we een vergelijkbaar beeld.

gemeente. Voor de commerciële tarieven lag dit verschil op respectievelijk 17,63 euro en 14,38 euro.

Figuur 3.4

Gemiddeld uurtarief in 2025 voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal, naar exploitant en type tarief

(in euro's per uur, gewogen naar stedelijkheid)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2025.

Ontwikkeling huurtarieven

In dit hoofdstuk beschrijven we de ontwikkeling van de huurtarieven¹¹ voor gemeentelijke binnensportaccommodaties tussen 2021 en 2025. We kijken naar de verschillen tussen gemeenten.

4.1 Ontwikkeling tussen 2021 en 2025

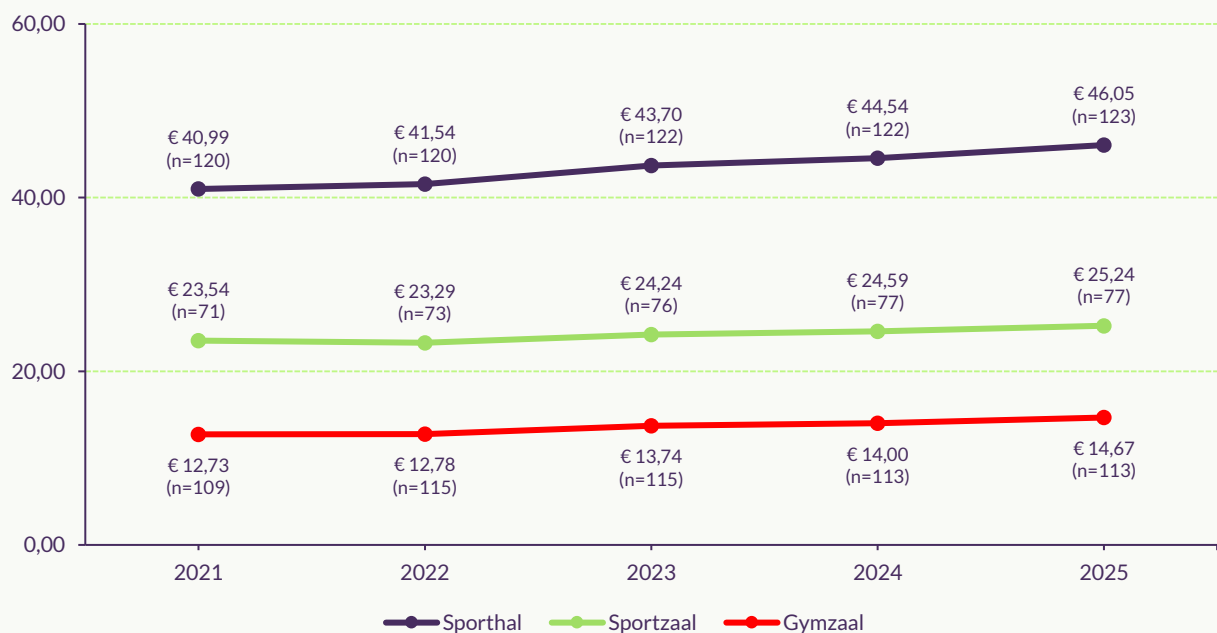
Gewogen gemiddelde huurtarieven

Het gemiddelde verenigingstarief voor gemeentelijke sporthallen steeg tussen 2021 en 2025 van 40,99 euro naar 46,05 euro per uur ([figuur 4.1](#)). Voor sportzalen steeg het gemiddelde verenigingstarief in deze periode van 23,54 euro naar 25,24 euro per uur en voor gymzalen van 12,73 euro naar 14,67 euro per uur.

Figuur 4.1

Gemiddeld verenigingstarief in 2021 tot en met 2025 voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal

(in euro's per uur, gewogen naar stedelijkheid)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2021-2025.

Ook het gemiddelde commerciële tarief voor gemeentelijke binnensportaccommodaties steeg tussen 2021 en 2025 ([figuur 4.2](#)). Voor sporthallen ging dit tarief van gemiddeld 93,53 euro naar 108,83 euro per uur, voor

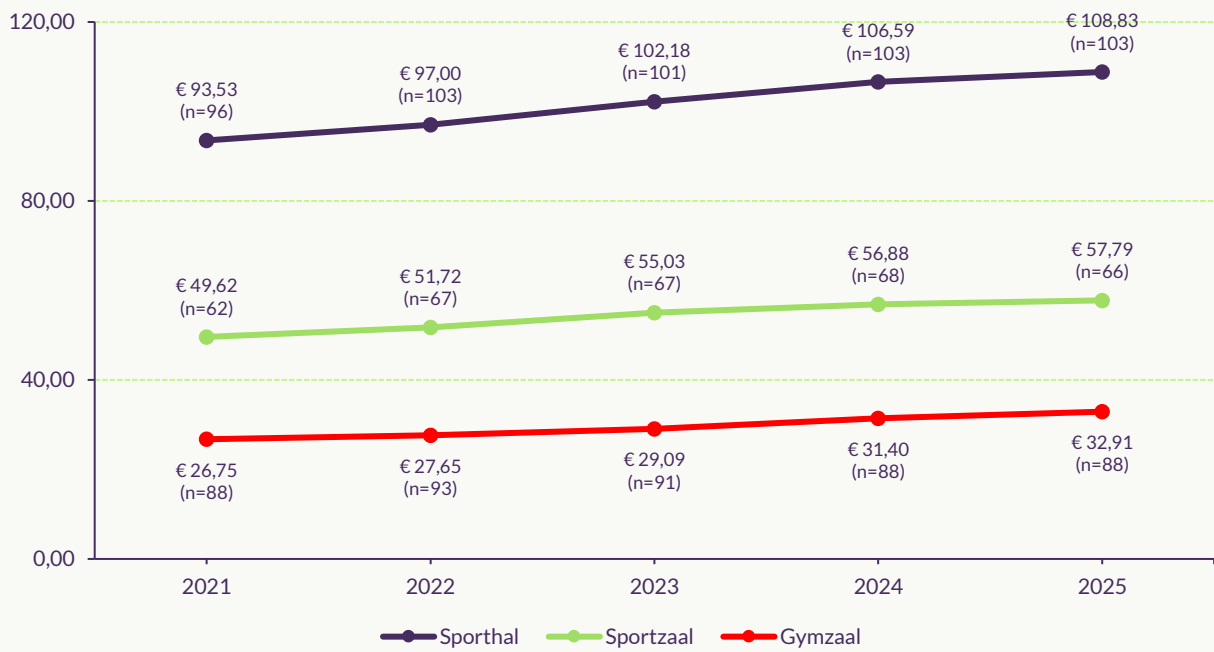
¹¹ Vanwege het aantal observaties nemen we in dit hoofdstuk alleen de verenigingstarieven en commerciële tarieven mee.

sportzalen van 49,62 euro naar 57,79 euro per uur en voor gymzalen van 26,75 euro naar 32,91 euro per uur.

Figuur 4.2

Gemiddeld commercieel tarief in 2021 tot en met 2025 voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal

(in euro's per uur, gewogen naar stedelijkheid)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2021-2025.

Ontwikkeling per jaar

De selectie gemeenten waarvan we de huurtarieven weten, verschilt per meting. Dit komt onder andere doordat voor ons de tarieven van sommige gemeenten in de ene meting wel beschikbaar waren en in de andere meting niet. Hierdoor kan een vergelijking van de gemiddelde tarieven per jaar een scheef beeld geven. In het vervolg van dit hoofdstuk corrigeren we hiervoor door de ontwikkeling per jaar te bekijken en alleen de gemeenten mee te nemen waarvan we in beide metingen de huurtarieven vonden.

Procentuele ontwikkeling huurtarieven

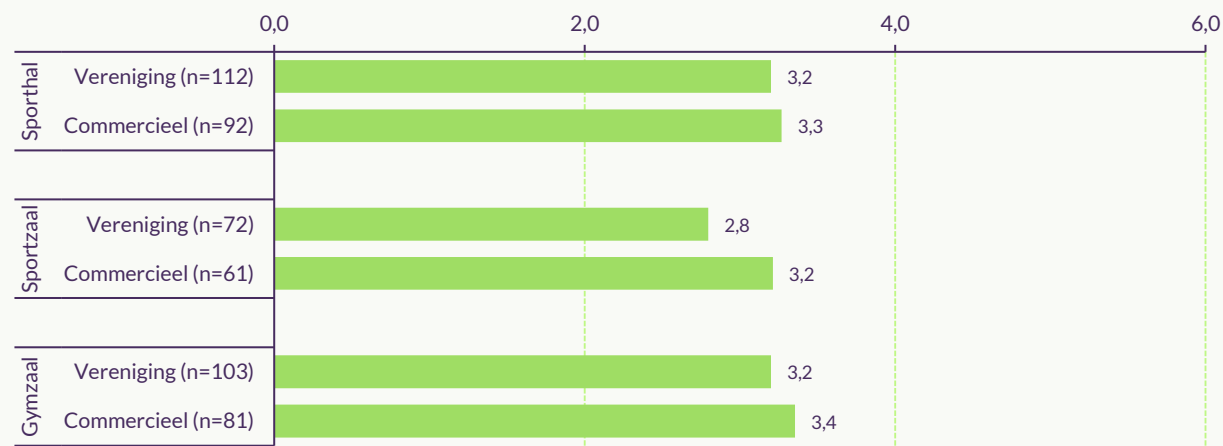
Het gemiddelde verenigings- en commerciële tarief voor gemeentelijke sporthallen steeg tussen 2024 en 2025 met respectievelijk 3,2 en 3,3 procent ([figuur 4.3](#)). Voor sportzalen (2,8 en 3,2%) en gymzalen (3,2 en 3,4%) zien we in deze periode een vergelijkbare stijging van het gemiddelde verenigings- en commerciële tarief.

Vergeleken met eerdere jaren ligt de stijging van de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties tussen 2024 en 2025 lager. Zo zagen we

tussen 2022 en 2024 jaarlijks een stijging van meer dan 4 procent¹² (figuur B1.1 in bijlage 1). Tussen 2021 en 2022 zagen we een vergelijkbare stijging van de huurtarieven voor de binnensport als tussen 2024 en 2025 (ongeveer 3%).

Figuur 4.3
Ontwikkeling gemiddeld uurtarief voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal in 2025 t.o.v. 2024, per type tarief

(in procenten van gemeenten die in beide metingen zijn meegenomen, peilmoment 1 september)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2024 en 2025.

Inflatie

Een vergelijking van de ontwikkeling van de huurtarieven met de inflatie is niet eenduidig te maken. Zoals we beschreven in hoofdstuk 2, indexeert een groot deel van de gemeenten de huurtarieven jaarlijks. Voor deze gemeenten zou de ontwikkeling van de huurtarieven daarmee gelijklopen met de inflatie.

Maar we zien dat gemeenten verschillende referentieperioden hanteren bij de indexatie. Aangezien de inflatie sterk door het jaar fluctueert, gebruiken gemeenten daardoor andere percentages voor de indexering en geeft een inflatiecorrectie een vertekend beeld. Hierdoor kunnen we de ontwikkeling van de huurtarieven alleen globaal met de inflatie vergelijken.

Het jaarcijfer van de CPI van het CBS was in zowel 2024 als 2025 3,3 procent (CBS Statline, 2026). De maandcijfers van de CPI waren tussen augustus 2024 en september 2025 minimaal 2,8 procent en maximaal 4,1 procent (figuur 2.6). De stijging van de huurtarieven voor gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen tussen 2024 en 2025 (2,8-3,4%; figuur 4.3) was daarmee vergelijkbaar met de CPI-jaar- en -maandcijfers. De ontwikkeling van de huurtarieven voor de binnensport lijkt daarmee tussen 2024 en 2025 gelijk te lopen met de inflatie in die periode.

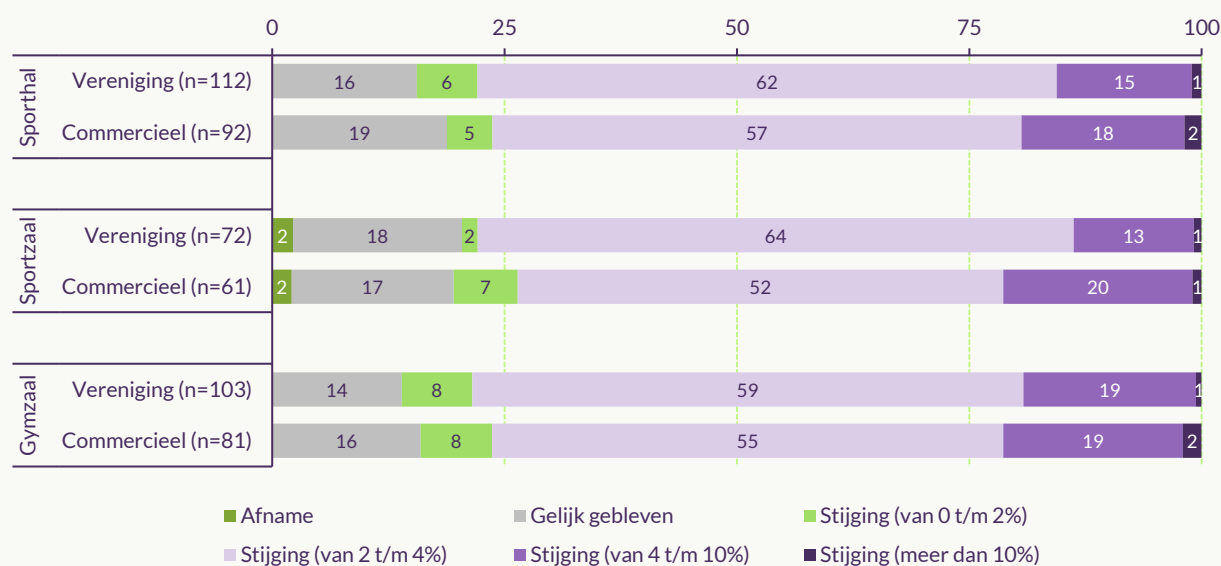
¹² Met uitzondering van de stijging van de sportzaaltarieven tussen 2023 en 2024 dat respectievelijk 3,2 procent en 3,7 procent bedroeg (Van Eldert, Hollander, & Hertogs, 2025).

4.2 Verschillen tussen groepen gemeenten

Per gemeente

Tussen 2024 en 2025 stegen de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties in de meeste gemeenten (52-64%; [figuur 4.4](#)) met 2-4 procent. In andere gemeenten zien we een aanzienlijk hogere stijging van de huurtarieven. Zo steeg voor een deel van de gemeenten (13-20%) het huurtarief met 4-10 procent, en in enkele gevallen (1-2%) zelfs met meer dan 10 procent. Deze hogere stijgingen lijken wel minder vaak plaats te vinden dan tussen 2022 en 2024 (Van Eldert, Hollander, & Hertogs, 2025). Daarnaast bleven de huurtarieven voor een deel van de gemeenten (14- 19%) gelijk tussen 2024 en 2025.

Figuur 4.4
Ontwikkeling gemiddeld uurtarief voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal in 2025 t.o.v. 2024, per type tarief en per gemeente
(in procenten van gemeenten die in beide metingen zijn meegenomen, peilmoment 1 september)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2024 en 2025.

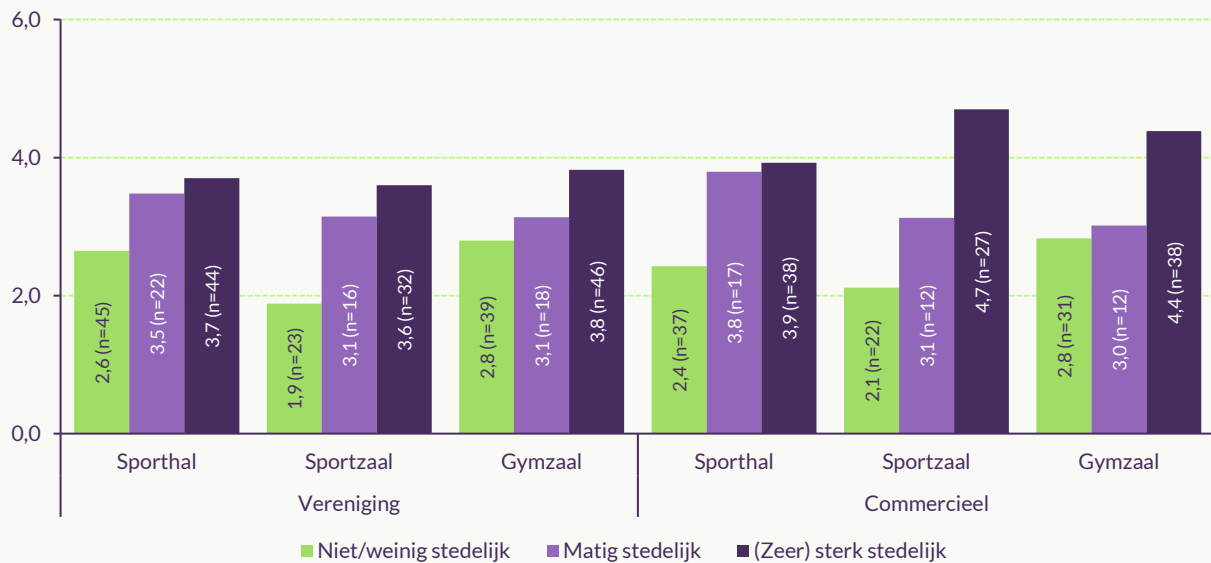
Verschillen naar stedelijkheid

De stijging van de gemiddelde verenigings- en commerciële tarieven voor gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen was tussen 2024 en 2025 groter bij een hogere mate van stedelijkheid van de gemeente ([figuur 4.5](#)). In (zeer) sterk stedelijke gemeenten zien we een stijging van 3,6 tot 4,7 procent, terwijl we in niet-tot weinig stedelijke gemeenten een stijging van 2,1 tot 2,8 procent zien.

Figuur 4.5

Ontwikkeling gemiddeld uurtarief voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal in 2025 t.o.v. 2024, naar stedelijkheid en per type tarief

(in procenten van gemeenten die in beide metingen zijn meegenomen, peilmoment 1 september)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2024 en 2025.

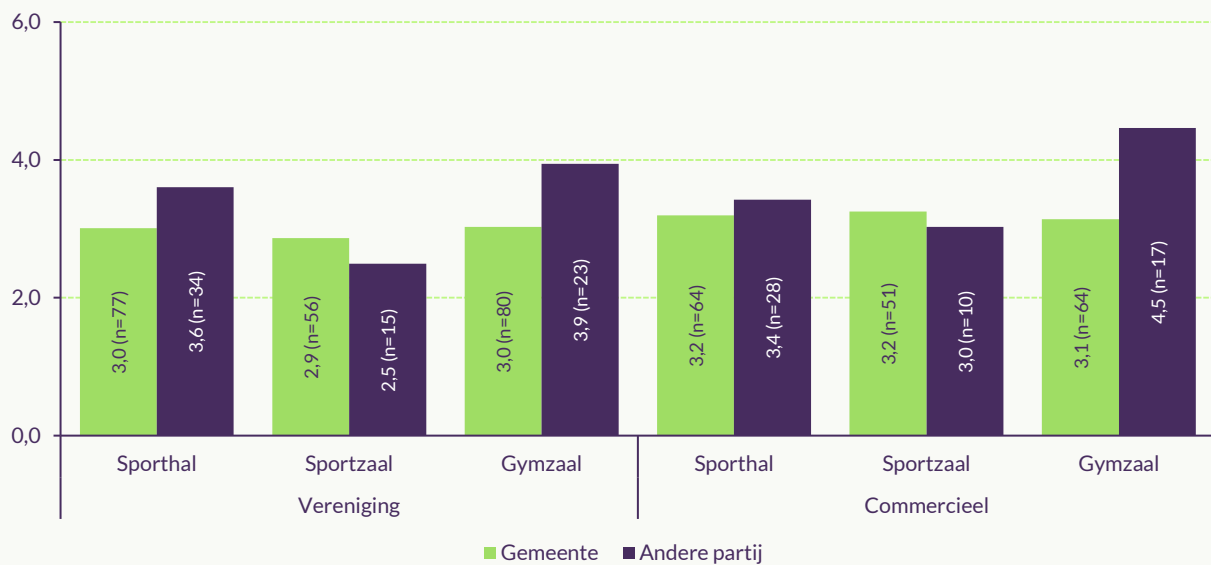
Verschillen naar type exploitant

Voor gemeentelijke sporthallen en gymzalen stegen de huurtarieven tussen 2024 en 2025 sterker in gemeenten waar een andere partij dan de gemeente verantwoordelijk is voor de exploitatie (**figuur 4.6**). Voor gemeentelijke sportzalen zagen we juist een hogere stijging als de gemeente zelf verantwoordelijk is voor de exploitatie. In beide gevallen is het verschil klein (-0,4 tot 1,3 procentpunt).

Figuur 4.6

Ontwikkeling gemiddeld uurtarief voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal in 2025 t.o.v. 2024, naar type exploitant en per type tarief

(in procenten van gemeenten die in beide metingen zijn meegenomen, peilmoment 1 september)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2024 en 2025.

Conclusie & reflectie

In dit afsluitende hoofdstuk bespreken we de conclusies van het onderzoek. Daarnaast reflecteren we op de resultaten.

5.1 Conclusie

Huurtarievenstelsels

In 51 procent van de gemeenten (in 2025) zijn de huurtarieven die ze hanteren voor de verhuur van gemeentelijke binnensportaccommodaties in het verleden vastgesteld en is de oorspronkelijke onderbouwing van deze tarieven niet meer bekend (historisch gegroeid).

Vervolgens actualiseert 95 procent van de gemeenten de huurtarieven jaarlijks aan de hand van indexatie. Hiervoor gebruikt 52 procent de consumentenprijsindex (CPI) en 32 procent een eigen gemeentelijke index, die ze vaak afleiden van de CPI.

De referentieperiode die gemeenten gebruiken voor de indexatie verschilt. 52 procent van de gemeenten die indexeren, kiest hiervoor een specifieke maand, terwijl 34 procent kijkt naar het jaarcijfer.

Gemeenten hanteren het vaakst een verenigingstarief (67-68%) en/of een commercieel tarief (51-58%) in het tarievenstelsel voor gemeentelijke binnensportaccommodaties. 25 tot 29 procent van de gemeenten maakt geen onderscheid naar type huurder en rekent voor alle gebruikers hetzelfde huurtarief.

Huurtarieven in 2025

In gemeenten die in het huurtarievenstelsel onderscheid maken naar type huurder, betaalden sportverenigingen in 2025 voor het gebruik van een sporthal gemiddeld 46,05 euro per uur en voor een sportzaal en gymzaal gemiddeld respectievelijk 25,24 en 14,67 euro per uur. Andere gebruikers betaalden hier gemiddeld meer voor, met name organisaties met een winstoogmerk.

In gemeenten die geen onderscheid maken naar type gebruiker, betaalden sportverenigingen in 2025 gemiddeld meer voor de huur van een gemeentelijke binnensportaccommodatie dan in gemeenten met een specifiek verenigingstarief. Het gemiddelde huurtarief voor alle gebruikers was in 2025 wel lager dan het gemiddelde maatschappelijke, particuliere en commerciële tarief.

Verschillen in huurtarieven tussen gemeenten

Voor gemeentelijke binnensportaccommodaties lagen het gemiddelde verenigingstarief en commerciële tarief hoger in sterker verstedelijkte gemeenten. Daarnaast waren beide typen tarieven hoger wanneer een andere partij dan de gemeente verantwoordelijk is voor de exploitatie van de gemeentelijke

binnensportaccommodaties. De verschillen zagen we ook terug in eerdere peilingen van de monitor.

Ontwikkeling huurtarieven tussen 2021 en 2025

Tussen 2024 en 2025 stegen het gemiddelde verenigings- en commerciële tarief voor gemeentelijke sporthallen met respectievelijk 3,2 en 3,3 procent. Voor gemeentelijke sportzalen (2,8% en 3,2%) en gymzalen (3,2% en 3,4%) zien we een vergelijkbare stijging.

Het jaarcijfer van de CPI van het CBS was in zowel 2024 als 2025 3,3 procent en de maandcijfers lagen tussen de 2,8 en 4,1 procent. Daarmee lijkt de ontwikkeling van de huurtarieven voor de binnensport tussen 2024 en 2025 (2,8-3,4%) gelijk te lopen met de inflatie in die periode.

Tussen 2021 en 2022 zagen we een enigszins vergelijkbare stijging van de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties (ongeveer 3%) als tussen 2024 en 2025. Tussen 2022 en 2024 komt de stijging wel hoger uit, met een jaarlijkse stijging van meer dan 4 procent.

5.2 Reflectie

Stijging huurtarieven vergelijkbaar met inflatie

De inflatie was in 2022 relatief hoog. In 2023 en 2024 zagen we een reactie hierop in de stijging van de huurtarieven voor binnensportaccommodaties. In 2023 leek deze stijging achter te blijven op de inflatie (Van Eldert & Hollander, 2024), terwijl die in 2024 juist hoger uitkwam (Van Eldert, Hollander, & Hertogs, 2025). Dat kan duiden op een vertraagde reactie op de hoge inflatie in 2022. In 2025 is de stijging van de huurtarieven weer vergelijkbaar met de inflatie.

Ravijnjaar gemeentelijke begroting

Hoe de ontwikkeling van de huurtarieven voor gemeentelijke binnensportaccommodaties zich in de toekomst doorzet, is onzeker. Als het gemeentelijke sportbudget onder druk komt te staan, kunnen gemeenten besluiten de huurtarieven te herzien of te verhogen met meer dan de inflatie. Dit kan financiële gevolgen hebben voor de sportverenigingen die deze huurtarieven betalen.

Vooralsnog zien we in de ontwikkeling van de gemeentelijke sportuitgaven nog geen signalen van grootschalige gemeentelijke bezuinigingen op sport (Van Eldert, 2026). Maar op de lange termijn heersen er nog steeds zorgen onder gemeenten over een naderend financieel ravijnjaar, dat volgens sommigen is verschoven van 2026 naar 2028 (Blankesteijn & Ter Hedde, 2025).

Bronnen

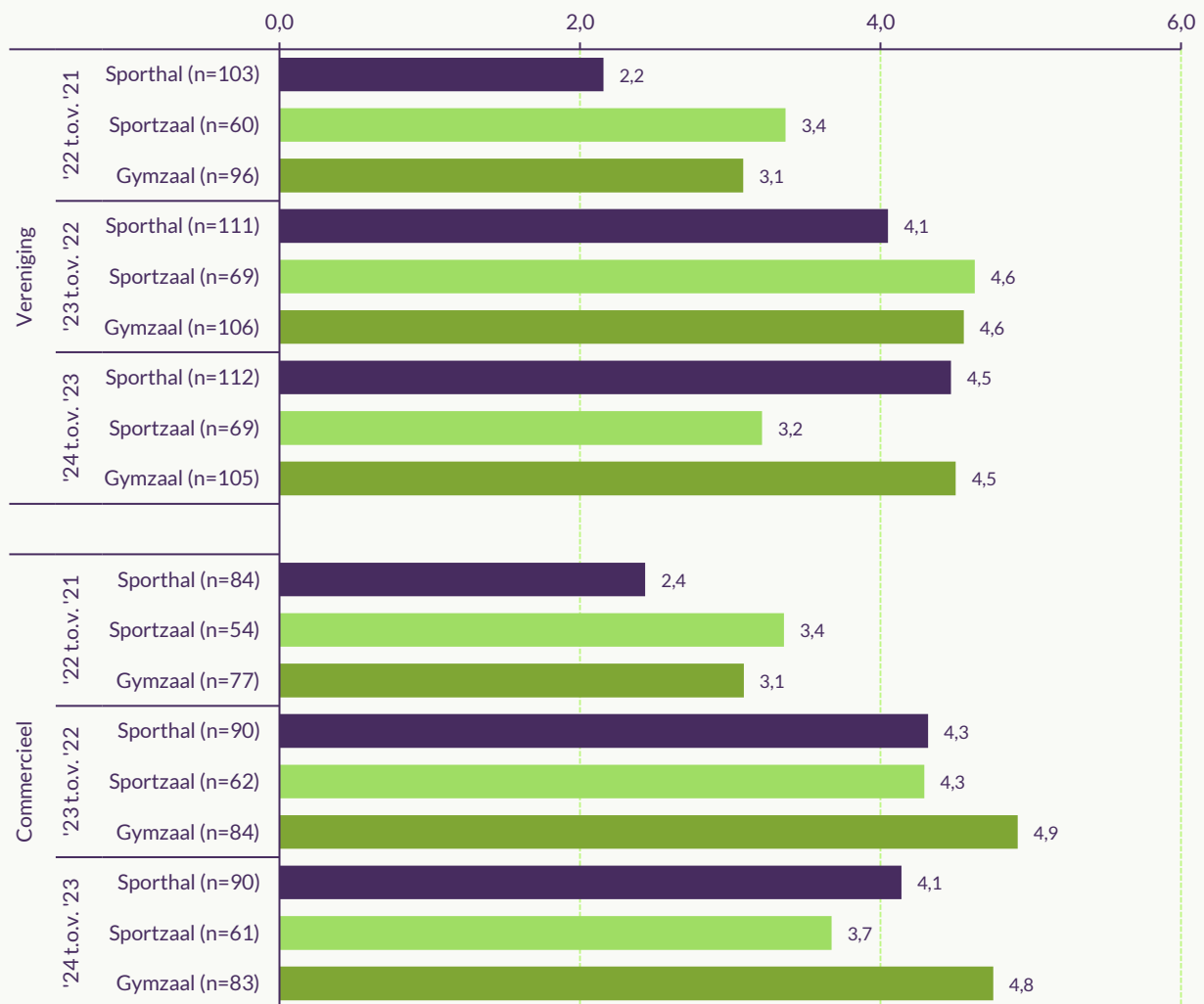
- Blanckesteijn, M., & Ter Hedde, M. (2025, 3 november). *Het ravijnjaar 2026 is gedempt - maar 2028 komt eraan*. Opgehaald van Binnenlands Bestuur: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/kokxdevooqd/het-ravijnjaar-2026-is-gedempt-maar-2028-komt-eraan>
- CBS Statline. (2026). *Consumentenprijzen; prijsindex 2015=100*. Opgeroepen op 31 maart 2026, van <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83131NED/table>
- CBS. (z.d.). *Consumentenprijsindex*. Opgeroepen op 31 maart 2026, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/reeksen/tijd/consumentenprijzen/consumentenprijsindex>
- Van Eldert, P. (2026). *Monitor sportuitgaven gemeenten 2024: gemeentelijke uitgaven aan sport in de periode 2017 tot en met 2024*. Mulier Instituut.
- Van Eldert, P., & Hertogs, N. (2024). Exploitatie en financiering. In D. Ruikes, & B. Schadenberg (Red.), *Jaarrapport ruimte voor sport en bewegen. Overzicht van beleidsrelevante kennis over de sport- en beweeginfrastructuur* (pp. 48-71). Mulier Instituut.
- Van Eldert, P., & Hollander, E. (2024). *Huurtarievenmonitor binnensport 2023: huurtarieven van gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen*. Mulier Instituut.
- Van Eldert, P., Aarnink, A., & Van der Heijden, J. (2026). *Huurtarievenmonitor buitensport 2025: huurtarieven van gemeentelijke hockey- en voetbalvelden*. Mulier Instituut.
- Van Eldert, P., Hollander, E., & Hertogs, N. (2025). *Huurtarievenmonitor binnensport 2024: huurtarieven van gemeentelijke sporthallen, sportzalen en gymzalen*. Mulier Instituut.
- Vereniging Sport en Gemeenten. (z.d.). *Wet Markt en Overheid*. Opgeroepen op 4 mei 2026, van <https://sportengemeenten.nl/dossiers/wet-markt-en-overheid/>

Bijlage 1 – Ontwikkeling huurtarieven 2021-2024

Figuur B1.1

Procentuele ontwikkeling gemiddeld uurtarief voor de verhuur van een gemeentelijke sporthal, sportzaal of gymzaal in 2022 t.o.v. 2021, 2023 t.o.v. 2022 en 2024 t.o.v. 2023, per type tarief

(in procenten van gemeenten die in beide metingen zijn meegenomen, peilmoment 1 september)

Bron: Mulier Instituut, databestand huurtarieven gemeentelijke binnensportaccommodaties, 2021 t/m 2024.

Peter van Eldert
p.vaneldert@mulierinstituut.nl

Amilia Aarnink
a.aarnink@mulierinstituut.nl